

Tübing
phil.
Dieter
1801/5.

SCHOLIA
IN LIBRUM SEXTUM ELEMENTORUM
EUCLIDIS
QUORUM
PARTEM TERTIAM
PRÆSIDE
CHRISTOPHORO FRIDERICO
PFLEIDERER

UNIVERSITATIS ET COLLEGII ILLISTRIS PROFESSORE PHYSICES
ET MATHESEOS PUBL. ORD.

PRO CONSEQUENDO GRADU MAGISTERII

D. SEPT. MDCCCII.

PUBLICE DEFENDENT

CHRISTIANUS FRIDERICUS KLAIBER, *Wankheimensis*,
JOSEPHUS FRIDERICUS SEYBOLD, *Brackenheimensis*,
THEOPHILUS FRIDERICUS JAEGER, *Stuttgardianus*,
AMANDUS FRIDERICUS GÜNZLER, *Degerschlachtenis*,
CHRISTIANUS FRIDERICUS FRANCK, *Stuttgardianus*,
CANDIDATI MAGISTERII PHILOSOPHICI IN ILLUSTRI STIPENDIO
THEOLOGICO.

T U B I N G Æ
LITERIS SCHRAMMIANIS.

S C O N G L I A
N I T R U M S E X T U M E L E M E N T O R I U M
E H O I D I S
G E O R G I O
M A T H A F
P R A K T I C E
C H R I S T O P H O R O - T R I D E R I O
P F R I D E R E R

PROPOSITIONES XVI. XVII.

§. 143.

Prior ut corollarium sicutur XIV^{ta}; posterior ut corollarium prioris. Utraque immediate demonstrari potest iisdem modis, quibus XIV^{ta}; cuius etiam sic enunciata ad parallelogramma rectangula applicatione ambæ comprehenduntur: Parallelogrammorum rectangulorum æqualium bases sunt altitudinibus reciproce proportionales; ac vicissim æqualia sunt parallelogramma rectangula, quorum bases sunt altitudinibus reciproce proportionales.

§. 144.

Cum quodvis parallelogramnum obliquangulum æquale sit rectangulo æquealto super eadem basi (I, 37.). generatim etiam (V, 7. 11.) duo quæcunque parallelogramma æqualia habent bases altitudinibus reciproce proportionales; ac vicissim.

§. 145.

Pariter duo quælibet trianguli æqualia habere bases altitudinibus reciproce proportionales; & vicissim: vel hinc per I, 41. V, 15. inferatur; vel similiter de rectangulis primum triangulis, tum de ceteris ope I, 37. ex XV^{ta} deducitur.

§. 146.

Proposita §. 144. sq. ex VI, 1. & ejus conlectario §. 12. sic etiam inferuntur. Denotent $B, A, P\}$ bases, altitudes & areas duorum parallelogrammorum triangulorumve; & Q aream parallelogrammi triangulive, sub angulo quoconque super basi B' cum altitudine A facti.

Ita $P : Q = B : B'$ (VI, 1.)

$P' : Q = A' : A$ (§. 12.).

A

Quare

Quare si 1° . $P = P'$, ideoque $P : Q = P' : Q$ (V, 7);
erit (V, 11.) $B : B' = A' : A$.

2° . Viciſſim ſi $B : B' = A' : A$;
fit quoque (V, 11.) $P : Q = P' : Q$
& hinc (V, 9.) $P = P'$.

§. I 147.

Quodſi priores XVI^{ta} & XVII^{ma} partes ad Corollaria, VIII^{va} in Elementis ac §. 93. seq. ſubjuncta applicantur; haec emergunt propositiones.

Perpendiculo ab vertice anguli recti trianguli rectanguli in hypotenufam demiffo:

1° . quadratum hujus perpendiculi æquatur rectangulo ſub segmentis hypotenufæ ab ipſo factis; $AD^q = \text{rectg. } BD \times DC$ (Fig. 23.).

2° . Cujuslibet catheti quadratum æquale eſt rectangulo ſub hypotenufa & ſub ejus ſegmento, quod catheto huic adjacet; $AB^q = \text{rectg. } CB \times BD$, $AC^q = \text{rectg. } BC \times CD$.

3° . Rectangulum ſub lateribus circa angulum rectum æquale eſt rectangulo ſub hypotenufa et perpendiculo; $\text{rectg. } BA \times AC = BC \times AD$.

4° . Rectangulum ſub alterutro latere circa angulum rectum et ſub perpendiculo æquatur rectangulo ſub altero latere circa angulum rectum & ſub ſegmento hypotenufæ, quod priori adjacet catheto; $\text{rectg. } BA \times AD = AC \times BD$, $\text{rectg. } CA \times AD = AB \times CD$.

In circulo

5° . quadratum perpendiculi ab quocunque peripheriæ punto ad aliquam ejus diametrum ducti æquatur rectangulo ſub segmentis diametri ab perpendiculo factis.

6° . Cujuslibet chordæ per centrum non tranſeuntis quadratum æquale eſt rectangulo ſub diametro per unum chordæ extreum ducta, & ſub diametri hujus ſegmento chordæ contiguo, quod ab illa abſcindit perpendiculum in eam ex altero chordæ extremo demifſum.

Unde porro conſequitur: perpendiculo in {hypotenufam trianguli rectanguli} demifſo ex {vertice anguli recti circuli} & in circulo ductis ab punto hoc rectis ad extrema diametri;

7° . hy-

7°. {hypotenusam}
 {diametrum} esse ad alterutrum ipsius segmentum, uti quadra-
 tum {hypotenuse} {diametri} ad quadratum {catheti} {chordæ} huic segmento adjacentis;
 vel ut hujus {catheti} {chordæ} quadratum ad quadratum istius segmenti; vel ut
 quadratum {catheti} {chordæ} adjacentis alteri segmento ad quadratum perpendi-
 culi. Nempe

$$\begin{aligned}
 BC : CD &= BC^a : BC \times CD \quad (\text{§. 11.}) &= BC^a : CA^a & (\text{n. o. 2. 6.}) \\
 &= BC \times CD : CD^a &= AC^a : CD^a & \\
 &= CB \times BD : CD \times DB &= BA^a : AD^a & (\text{n. o. 1. 2. 5. 6.})
 \end{aligned}$$

8°. Ipsa autem {hypotenuse}
 {diametri} segmenta esse uti quadrata {cathetorum}
 adjacentium;

$$BD : DC = CB \times BD : BC \times CD \quad (\text{§. 11.}) = BA^a : AC^a \quad (\text{n. o. 2. 6.}).$$

9°. Eodemque, quo n. o. 8., modo ostenditur: ex eodem peripheriae
 punto ductis diametro & duabus pluribusve chordis, perpendicularisque
 ab alteris harum terminis in diametrum demissis; quadrata chordarum
 esse ut segmenta ipsis adjacentia diametri.

§. 148.

Propositionum §. præc. expositarum tres primæ, usus in demon-
 strandis X, 34. 35. 36. gratia, traduntur in Lemmate primo ante X, 34:
 & ope VI, 17. 16. stabiliuntur medianibus analogiis, una ab Corollarii
 VI, 8. parte priori petita, ceteris ex ipsis Propositionibus VI, 8. 4. de-
 ductis (vid. §. 93.); tertia insuper demonstratur, rectangulis sub BA
 & AC, BC & AD descriptis, colligendo ex I, 34. utrumque duplum esse
 trianguli ABC.

Primæ & secundæ demonstratio eadem, quæ in Lemm. I. ante X, 34.
 repetitur in Lemmate post XIII, 13. ad efficiendam præcedentis septimæ
 (§. 147.) partem tertiam.

Ejusdem septimæ pars prima in demonstrationibus XIII, 14. 15. 16.
 tanquam nota simpliciter sumitur: pariterque bis in demonstratione
 XIII, 18; semel autem, bisve, cum adjuncta ratione, *ισογωνίον γε*

τοι τω ΒΑΓ τριγωνον τω ΓΑΔ τριγωνω: in demonstratione XIII, 13. autem, pariter ac secunda pars in demonstratione XIII, 18. ex proportione $BC : CA = AC : CD$, vel $DC : CA = AC : CB$, rursus utrobique ab VI, 8. 4. deducta, infertur per VI, 20. Coroll. 2.

Quæ quidem, juncta iis, quæ notata fuere §. 93, nimis, quam ut auctori *Elementorum* tribui possint, ab methodo abludunt ipsi alias solenni, præmissas demonstrationum subsequentium suis locis ad perpetuum deinceps usum stabiliendi; nominatim etiam theorematum generaliorum ad speciales casus applicationes frequenter deinceps adhibendas, quamvis obvias & faciles, seorsim enunciandi, ut immediate essent ad usus occurrentes paratæ (*Conf. Schol. in Lib. II. §. 12.*). Eademque cura Libris X. XIII. prospectum haud fuisse, hunc præsertim oscitantia ipsorum partim anterius, partim vix modo præmissorum immemore, fuisse tractatum, tum reliqua in illis conspicua diligentia & ipsa doctrinarum arduitas existimare prohibent; tum eo minus probabile est, si, quod *Proclus Lib. II. p. 20.* (a) afferit, Euclides της συμπατης σοιχειωσεως τελος προεισπατο την των καλυμμενων Πλατωνικων χηματων συστασιν.

Vero potius simile est: ut hodieum, ita & olim communibus, tironum præcipue etiam usibus parata fuisse *Elementorum* exemplaria variis modis respectibusque, compendii ac facilitatis gratia, forsan & arctioris systematis prætextu (b), truncata; sicque plura præsertim, quæ solis X^{mo} ac XIII^{to} in præcedentibus Libris inservirent, his excidisse; ac multifariam, nec apte semper & uniformiter, illorum textui assutis Lemma-tibus (*conf. §. 13.*) insertisque auctariis ansam dedisse.

§. 149.

(a) *Conf. Lib. I. p. 7; Lib. II. p. 19. 20. ad titulum in margine: Σκοπος της γεωμετριας;* & p. 21: ac *KEPLERI Harmonices Mundi Lib. I. Prooemium*, p. 3. sq.; cuius tamen assertum: “Euclidei operis ultimum finem, ad quem referrentur omnes omnino propositiones omnium Librorum, esse quinque corpora regularia;” præter ibi adjectam, quibusdam adhuc exceptionibus obnoxium est.

(b) Cujusmodi de *Elementorum* constitutione præcepta apud *Proclum* leguntur *Lib. II. p. 21.*

§. 149.

Ob $AP^q = \text{rectg. } CB \times BD$ } ($\S. 147. n^o. 2.$) :
 $AC^q = \text{rectg. } BC \times CD$ }
est $AB^q + AC^q = \text{rectg. } CB \times BD + BC \times CD = BC^q$ (II, 2.);
conformiter I, 47^{mae}. Neque hanc, vel propositionem aliquam ab ea
pendentem supponunt præmissæ, quibus demonstratio asserti $\S. 147. n^o. 2.$
nititur.

§. 150.

Propositio XVII. explicat identitatem constructionis problematum
II, 14. VI, 13. Aequipollere nimirum docet problemata: Invenire latus
quadrati rectangulo sub datis rectis A , B æqualis; & datis rectis A , B
medium proportionale invenire.

§. 151.

Uti casus particularis Propositionis III, 35. quem sicutum assertum
 $\S. 147. n^o. 5.$ ac solutio problematis II, 14. (vid, Schol. in Lib. II. §. 76.)
in Libro II. & III. ope II, 5. I, 47. demonstratus, heic per III, 31.
VI, 8. 17. adstruitur; ita universim Propositio III, 35. ex III, 21.
VI, 4. 16. potest inferri.

In circulo enim ductis duabus quibuscumque rectis AC, BD (Fig. 53.)
intra eum se secantibus; junctisque earum alterutris extremis AD, BC :
præter triangulorum ADE, BCE angulos ad verticem E oppositos (I, 15.)
æquales sunt eorum anguli DAE & CBE , D & C (III, 21.); ideoque
 $AE:ED = BE:EC$ (VI, 4.); et hinc rectg. $AE \times EC = BE \times ED$ (VI, 16.).

Dux igitur ejusmodi rectæ in circulo se mutuo secant in partes re-
ciprocæ proportionales; & rectangulum sub segmentis unius æquale est
rectangulo sub segmentis alterius.

§. 152.

Similiter Propositionem III, 36. ipsiusque conversam III, 37. ex
III, 32. ejusque conversa & VI, 4. 6. 17. nectere licet.

Ab puncto enim D extra circulum (Fig. 54.) ductis recta eum in B
contingente DB , & quacunque ipsum secante DCA ; ac junctis AB, BC
rectis: præter communem angulum D triangulorum DAB, DBC , æqua-
les

les sunt eorum anguli A , DBC (III, 32.), ideoque etiam DBA , DCB (I, 32. Coroll.); proinde $AD:DB = BD:DC$ (VI, 4.); & hinc reetg. $AD \times DC = DB^2$ (VI, 17.).

Ab puncto igitur extra circulum ductis recta eum tangente, & altera ipsum secante: tangens media proportionalis est inter secantem rectam ejusque partem exteriorem; & tangentis quadratum æquatur rectangulo sub tota secante ipsiusque parte exteriori.

Vicissim si reetg. $AD \times DC = DB^2$, ideoque $AD:DB = BD:DC$ (VI, 17.): triangulorum DAB , DBC , latera circa angulum communem D proportionalia habentium, anguli A , DBC , quibus homologa latera DB , DC subtenduntur, æquales sunt (VI, 6.): quare DB recta circum in B contingit (III, 32. Conv.).

§. 153.

Priore casu §. 152. in triangulis æquiangulis DAB , DBC etiam sunt
 $AD:DB = AB:BC = AB^2 : AB \times BC \}$ (§. 52. 11.)
 $BD:DC = AB:BC = AB \times BC : BC^2 \}$ (§. 52. 11.)

Itaque $AD:DC = AB^2 : BC^2$ (V, 22.):
h. e. ab puncto extra circulum ductis recta eum tangente, & altera ipsum secante, ductisque in circulo rectis jungentibus punctum contactus prioris & puncta sectionum alterius; tota secans recta est ad partem ipsius exteriorem, uti quadratum rectæ ab puncto contactus ad extremum secantis totius ductæ, ad quadratum rectæ jungentis punctum contactus atque alterum sectionis punctum.

Vicissim si $AD:DC = AB^2 : BC^2$:
cum, ducta rectæ AB parallela CG , etiam sit
 $AD:DC = AB:CG = AB^2 : AB \times CG$ (§. 61. 11.)
ideoque (V, 11.) $AB^2:BC^2 = AB^2:AB \times CG$
(V, 9.) $BC^2 = AB \times CG$
(VI, 17.) $AB:BC = BC:CG$
ac sit angulus $ABC = BCG$ (I, 29.);
est angulus $A = DBC$ (VI, 6.), & hinc DB circum in B contingit (III, 32. Conv.)

§. 154.

§. 154.

Proposita §. 152. sq. sic etiam enunciantur. Circa triangulum non-aequicrurum descripto circulo, & per verticem trianguli ducta recta circumferentia tangentis; haec basi productae sic occurrit: ut rectangulum sub rectis puncto huic occursum extremisque basis interjacentibus aequale sit quadrato rectae ab eodem occursum puncto ad verticem trianguli ductae; rectae vero inter punctum illud occursum ac terminos basis in ipsa abscissa eandem habeant rationem, quam crurum trianguli, quibus adjacent, quadrata.

Nempe si triangulo ACB , cuius crus $AB > BC$, circulus circumserbitur; & hunc in B contingens agitur recta BD : ob angulum $DBC = A$ (III, 32.) $\angle ACB$ (I, 18.), ideoque angulos $DBC + DCB < ACB + DCB$ h. e. (I, 13.) < 2 rectis: ad partes angularum DBC , DCB concurrunt rectae AC , BD (Lib. I. Ax. 11.). Actum

$$\text{rectg. } AD \times DC = DB^q \quad (\S. 152. \text{ n}^{\circ}. 1.)$$

$$AD : DC = AB^q : BC^q \quad (\S. 153. \text{ n}^{\circ}. 1.)$$

Vicissim 1°. si trianguli non-aequicruri ACB basis AC ad partes cruris minoris BC sic producitur, ut rectangulum sub adjecta CD & sub composita DA ex basi AC & adjecta CD aequale sit quadrato rectae DB ab termino D continuationis basis ad trianguli verticem B ductae: recta haec circumferentia triangulo circumscripum in B contingit ($\S. 152. \text{ n}^{\circ}. 2.$); & segmenta basis AD , DC , terminis ipsius A , C , ac punto D intercepta, sunt uti quadrata crurum trianguli AB , BC , ipsis adjacentium ($\S. 153. \text{ n}^{\circ}. 1.$).

Atque 2°. si trianguli non-aequicruri ACB basis AC ad partes cruris minoris sic in D usque productur, ut segmenta ejus AD , DC , punto hoc D terminisque A , C basis intercepta, sint ut crurum trianguli AB , BC ipsis adjacentium quadrata: recta ab punto D ad verticem B trianguli ducta circumferentia triangulo circumscripum in B contingit ($\S. 153. \text{ n}^{\circ}. 2.$); & rectae DB quadratum aequale est rectangulo sub segmentis AD , DC basis, punto D ac terminis ejus A , C interceptis ($\S. 152. \text{ n}^{\circ}. 1.$).

Posterior conversa est Lemma 2. Libri II. Locorum planorum Apollonii. (Apollonius Ebene Oerter. S. 211.)

§. 155.

§. 155.

Pariter immediate per III, 21. vel 22. & VI, 4. 16. demonstratur, quod a CLAVIO (p. 310.), BAERMANNO (p. 86.), Propositioni III, 36. subjungitur Corollarium: Si a puncto D extra circulum ducantur duæ quæcunque rectæ DA , DF , eum secantes (Fig. 55.); rectangula $AD \times DC$, $FD \times DE$ sub totis & partibus earum exterioribus æqualia esse.

Junctis enim AE , FC rectis: ob angulos FAD , CFD æquales (III, 21.), ac D communem in triangulis DAE , DFC , sunt $AD : DE = FD : DC$ (VI, 4.); proinde rectg. $AD \times DC = FD \times DE$ (VI, 16.).

Vel junctis AF , CE rectis: ob angulos $\begin{cases} FAC \\ FAD \end{cases} + FEC = 2$ rectis (III, 22.) $= DEC + FEC$ (I, 13.), atque $\begin{cases} AFE \\ AFD \end{cases} + ACE = 2$ rectis (III, 22.) $= DCE + ACE$ (I, 13.), sunt anguli $FAD = DEC$, $AFD = DCE$, & angulus D communis in triangulis DAF , DEC ; quare $AD : DF = ED : DC$ (VI, 4.), & rectg. $AD \times DC = FD \times DE$ (VI, 16.).

Ab puncto igitur extra circulum ductis duabus rectis eum secantibus; totæ secantes sunt partibus suis exterioribus reciproce proportionales; & rectangula sub totis ac partibus ipsarum exterioribus æqualia sunt.

§. 156.

Porro analyſis ac demonstratio Problematis IV, 10. propositionibus III, 36. sq. ibi nixæ, adhibitis VI, 3. 6. 17., subsidio circuli triangulo ADC circumscribendi haud indigent.

Posito enim, ADB (Fig. 56.) esse triangulum æquicrurum, cuius anguli ad basim BD anguli sint dupli ejus, qui ad verticem A ; & bifariam diviso alterutro ad basim angulo ADB per rectam DC , unde (I, 6.) $AC = CD$ ob angulum $A = ADC$, & $CD = DB$ ob angulum $BCD = A + ADC$ (I, 32.) $= 2A = B$, itaque $AC = BD$: oportet, sit

$$BC : CA = BD : DA \text{ (VI, 3.)} = CA : AB \text{ (V, 7. 11.)}$$

& hinc $CA^2 = \text{rectg. } AB \times BC \text{ (VI, 17.)}$

Tum recta AB ita in C secta, ut sit $CA^2 = \text{rectg. } AB \times BC$ (II, 11.); & constructo triangulo ABD , cuius crus $AD = AB$, & basis $BD = AC$ (I, 22.): est

9

$BC : CA = CA : AB$ (VI, 17.) $= BD : DA$ (V, 7. II.);
 angulum igitur ADB bifariam fecit recta DC (VI, 3.);
 pariterque ob $BD = CA$ $=$ rectg $AB \times BC$ est $CB : BD = DB : BA$ (VI, 17.);
 unde, ob angulum B communem, est angulus $BDC = A$ (VI, 6.);
 proinde angulus $ADB = 2A$.

§. 157.

Eodem in triangulo æquicruro ADB est
 $\text{rectg. } AD \times DB = BA \times AC$ (*constr.*) $= AC \times CB + AC^2$ (II, 3.) $= AC \times CB + DC^2$ (*demonstr.*):
 quod universum verum esse, quocunque sit triangulum ABD (*Fig. 57.*),
 & quicunque ejus angulus D fecetur bifariam, sic ostenditur.

Recta DC , bifariam angulum ADB secans, continuetur, donec circulo, qui triangulo ABD circumscribitur, rursus in E occurrat; & jungatur alterutra recta AE , BE .

Posteriore ducta, est angulus $A = E$ (III, 21.). Quare, cum etiam
 sit angulus $ADC = BDE$ (*hyp.*), est $AD : DC = ED : DB$ (VI, 4.);
 & hinc

$$\text{rectg. } AD \times DB = ED \times DC \text{ (VI, 16.)} = DC \times CE + DC^2 \text{ (II, 3.)} = AC \times CB + DC^2 \text{ (III, 35. vel §. 151.)}$$

Cujuslibet igitur trianguli ABD angulo quocunque D bifariam secto
 per rectam DC ; rectangulum sub ejus lateribus AD , DB , angulum D
 comprehendentibus, æquale est rectangulo sub segmentis AC , CB tertii
 lateris, ab recta DC factis, una cum hujus rectæ DC quadrato. ROB.
 SIMSON Lib. VI. Prop. B. (p. 219. *Matthias* p. 101.).

§. 158.

Universum pariter (quod de trianguli rectanguli lateribus circa an-
 gulum rectum §. 147. n°. 3. tradi per III, 31. *Convers.* vel III, 33. n°. 2.
 consequitur) rectangulum sub duobus quibuscumque lateribus cuiuslibet
 trianguli æquale est rectangulo sub diametro circuli triangulo circum-
 scripti & sub perpendiculari ex vertice anguli, quem latera ista compre-
 hendunt, in latus tertium demisso.

1°. Si ipsum alterutrum latus AB tertio BC est perpendicularare
 (*Fig. 58.*): alterum AC diameter est circuli triangulo circumscripsi (III,
 31. *Conv.* vel III, 33. n°. 2.); & propositio ad hanc identicam reddit:
 $\text{rectg. } BA \times AC = CA \times AB$.

B

2°. Si

2°. Si úterque ad basin seu tertium latus BC angulus est acutus, quicunque sit angulus BAC duobus lateribus BA , AC comprehensus (Fig. 59.); vel si alteruter ad basin angulus ABC est obtusus (Fig. 60.); per verticem A ducta diámetro AGE , & juncta BE recta, perpendicularis AD in basin BC demissa; ob angulos ABE , ADC rectos (III, 31. & *constr.*), atque $E = C$ (III, 21.), in triangulis ABE , ADC est

$$BA : AE = DA : AC \text{ (VI, 4.)},$$

$$\text{proinde rectg. } BA \times AC = EA \times AD \text{ (VI, 16.)}$$

ROB. SIMSON Lib. VI. Prop. C. (p. 120. *Matthias* p. 101. sq.).

§. 159.

Hinc rectg. $BC \times AD : BA \times AC = BC \times AD : EA \times AD$ (§. 158. & V, 7.)

$$= BC : AE \text{ (§. 11.)}$$

ubi rectg. $BC \times AD$ duplum est areæ trianguli (I, 41.).

Quare duplum areæ cuiusvis trianguli est ad rectangulum sub duobus ipsius lateribus, uti tertium latus ad diametrum circuli triangulo circumscripti.

§. 160.

Conversas præcedentium, præter jam (§. 152. sqq.) expositas, notemus adhuc sequentes.

Si quadratum perpendiculari AD (Fig. 23.), quod in trianguli ABC latus BC angulis ipsius acutis interjacentis ex vertice opposito A demittitur, æquale est rectangulo sub segmentis BD , DC lateris BC , ab perpendiculari AD factis; seu (VI, 17.) si perpendiculari AD medium proportionale est inter segmenta BD , DC lateris BC : trianguli ad verticem A angulus est rectus.

Quippe ob $BD : DA = AD : DC$, & angulos ad D rectos, est angulus $BAD = C$ (VI, 6.); angulus igitur $BAC = C + CAD = recto$ (I, 32. *Coroll.*)

§. 161.

PAPPUS (*Collect. Math. Lib. VII. Prop. 203. fol. 277.*) propositioni huic adjungit: Si quadratum perpendiculari AD minus fuerit rectangulo sub segmentis BD , DC lateris BC , angulus BAC erit obtusus (Fig. 61.); si majus, acutus (Fig. 62.).

Semicirculo enim super diametro BC descripto, qui perpendicularum

DA

DA in punto *E* fecet; ac rectis *BE*, *CE* junctis: ob $ED^q = \text{rectg. } BD \times DC$ (§. 147. n°. 5.), priori casu erit $AD < ED$, & hinc angulus $BAC > BEC$ (I, 21.); posteriori $AD > ED$, atque angulus $BAC < BEC$ (I, 21.). Rectus autem est angulus BAC (III, 31.).

§. 162.

Propositorum §. 160. sq. casus specialis, quo segmenta *BD*, *DC* æqualia sunt, comprehenditur etiam iis, quæ in *Schol. in Lib. II. §. 220.* traduntur.

§. 163.

Cum §. 160. ostensum sit: rectum esse angulum *BAC* (Fig. 23.), quem ab extremis *B*, *C* rectæ *BC* ad extremum *A* perpendiculari *AD* ductæ *BA*, *CA* comprehendunt, si rectg. $BD \times DC = AD^q$, seu si $BD : DA = AD : DC$; per conversam III, 31ma consequitur: circuli super diametro *BC* descripti peripheriam transire per verticem *A* rectæ *DA* diametro *BC* inter extrema ipsius normalis, quæ media proportionalis est inter segmenta diametri *BC* punto *D* facta, seu cuius quadratum rectangulo sub segmentis illis est æquale.

§. 164.

CLAVIUS (p. 308. sq. 312.) per impossibilitatem contrarii has demonstrat propositionum §. 151. 155. conversas:

1°. "Si duæ rectæ ita se fecent, ut rectangulum sub unius segmentis comprehensum æquale sit ei, quod sub segmentis alterius comprehenditur, rectangulo: describi poterit per quatuor illarum puncta extrema circulus; h. e. circulus, per quælibet tria puncta earum extrema descriptus (IV, 5.), per quartum quoque punctum transibit."

2°. "Si a punto aliquo binæ lineæ rectæ finitæ egrediantur, quæ ita secentur in binas partes, ut rectangula sub totis & segmentis prope punctum comprehensa sint æqualia: describi poterit per extrema puncta aliorum segmentorum circulus; h. e. circulus, per tria puncta extrema aliorum segmentorum descriptus, per quartum etiam punctum extreum transibit."

Eadem vero directe per conversas propositionum III, 21. 22. (quas & CLAVIUS p. 278. 279. sq. his subjunxit) sic adstruantur:

B 2

1°. Sit

1°. Sit (Fig. 53.) rectg. $AE \times EC = BE \times ED$, seu (VI, 16.) $AE : ED = BE : EC$; cum & æquales sint anguli ad verticem E triangulorum ADE , BCE (I, 15.); est angulus $D = C$ (VI, 6.); itaque punctum D ad peripheriam circuli triangulo ABC circumscripti (III, 21. Conv.).

2°. Sit (Fig. 55.) rectg. $AD \times DC = FD \times DE$, seu (VI, 16.) $\{AD : DE = FD : DC\}$: cum hæc latera proportionalia communem comprehendant angulum D triangulorum $\{DEA, DCF\}$ $\{DAF, DEC\}$; est angulus $DAE = DFC$ (VI, 6.), itaque punctum A ad peripheriam circuli triangulo CEF circumscripti (III, 21. Convers.); vel sunt anguli $DFA = DCE$, $DAF = DEC$ (VI, 6.); proinde anguli $\{DFA + ACE = DCE + ACE\}$ $\{DAF + FEC = DEC + FEC\} = 2$ Rect. (I, 13.); circulus igitur potest quadrilatero $CAFE$ circumscribi (III, 22. Conv.).

§. 165.

Universæ autem vera non est hæc Propositionis III, 35, seu §. 151. conversa: Si (Fig. 53.) ad idem punctum E rectæ AC in circulo ductæ, ad oppositas ejus partes, duæ rectæ EB , ED ad peripheriam sic aguntur, ut rectangulum sub ipsis æquale sit rectangulo sub segmentis AE , EC rectæ AC ; posteriores duæ rectæ BE , ED jacent in directum.

Sint enim (Fig. 63. 64.) AC , BH duæ rectæ in circulo, se intra eum secantes in E punto, quarum neutra per centrum G circuli transeat; & recta GE producta arcum CH , in quem incidit, sic in punto F fecet, ut arcus FH minor sit reliquo arcu FC . Tum, si ab hoc reliquo arcu abscinditur $FD = FH$, & recta ED ducitur: fit $ED = EH$ (III, 27. 7.); itaque rectg. $BE \times ED = BE \times EH = AE \times EC$ (§. 151.); nec in directum jacent BE , ED .

§. 166.

Subjungamus Problemata nonnulla, usum præcedentium declarantia.

PROBLEMA I. Quadratum describere, quod sit quadrati dati plurimum assignatum; vel pars assignata; vel quod ad quadratum datum habeat rationem inæqualitatis eo, qui §. 108. explicatur, modo datam.

Lateris AB quadrati dati $ABCD$ sumatur multiplum assignatum AE (Fig. 65.); vel (VI, 9.) pars assignata AE (Fig. 66.); vel latus AB in ratione

ratione data $M:N$ quadrati propositi $ABCD$ ad quadratum describendum continuetur (§. 101.) ad punctum E usque (Fig. 67.); aut secetur (§. 99.) in puncto E (Fig. 68.); sic ut sit $M:N = BA:AE$: ac finiatur parallelogrammum rectangulum $AEFD$ sub EA & AD .

Erit hoc rectangulum $AEFD$ in Fig. 65. multiplum assignatum, in Fig. 66. pars assignata quadrati $ABCD$ (Schol. in Lib. II. §. 3.); in Fig. 67. 68. autem rectangulum $AEFD$ ad quadratum $ABCD$ habebit rationem $EA:AB$ (VI. 1.) datae $N:M$ eandem (constr.).

Quadratum igitur describendum rectangulo $AEFD$ æquari; proinde (VI. 17.) latus ipsius medium proportionale esse debet inter EA & AD seu AB .

Semicirculo itaque super diametro AE descripto in Fig. 65. 67. cui producta BC in G occurrit; in Fig. 66. 68. autem super diametro AB descripto semicirculo, qui rectam EF in G secat; tum juncta AG recta: hæc erit latus quadrati, quod fieri jubetur (§. 126.).

§. 167.

PROBLEMA II. Datam rectam in inæqualia sic dividere, ut rectangulum sub segmentis æquale sit quadrato differentiæ segmentorum.

Sit AE recta data (Fig. 65.); factaque sit divisio imperata in puncto L ; h. e. sic, ut sit rectg. $AL \times LE = (AL - LE)^q$.

Erit $3 AL \times LE = AL^q + LE^q$ (II. 7. & Schol. in Lib. II. §. 88.)

$$\begin{aligned} 5 AL \times LE \\ 5 (AL - LE)^q \end{aligned} \left\{ \right. = (AL + LE)^q \text{ (II. 4.)} = AE^q$$

$$(AL - LE)^q = \frac{1}{5} AE^q.$$

Datur itaque (§. 166.) differentia segmentorum AL , LE . Quare, cum & summa ipsorum AE detur, dantur ipsa segmenta (Schol. in Lib. II. §. 30. 51.).

Nempe $AB = \frac{1}{5} AE$ abscissa ab data AE , & semicirculo super hac descripto, eidemque ducta in B normali BG ad oœursum usque semicirculi in G (§. 166.); tum ab AE abscissa $AK = AG$; & residua KE bifariam in L secta (Schol. in Lib. II. §. 51.): factum erit, quod jubetur.

Sic enim $4 \text{Rectg. } AL \times LE + AK^q = AE^q$ (II. 8. vel Schol. in Lib. II. §. 99.)

$$= 5 AG^q \text{ (constr. & §. 166.)}$$

$$= 5 AK^q \text{ (constr.)}$$

Unde

$$\begin{aligned} \text{Unde } 4\text{Rectg. } AL \times LE &= 4AK^q \\ \text{Rectg. } AL \times LE &= AK^q \\ &= (AL - LE)^q, \text{ ob } LK = LE \text{ (constr.)} \end{aligned}$$

§. 168.

PROBLEMA III. Datis summa AB laterum duorum inæqualium quadratorum (Fig. 69. 70.), & latere HI quadrati æqualis differentiæ ipsorum quadratorum; invenire eorum latera: seu propositam rectam AB in inæqualia sic secare, ut quadratorum ab segmentis ejus factorum differentia sit quadrato rectæ datæ HI æqualis: seu construere triangulum rectangulum, cuius unus cathetus sit datæ rectæ HI ; summa autem hypotenusa alteriusque catheti, datæ AB æqualis: seu describere parallelogrammum rectangulum, cuius unum latus datæ HI , summa autem diagonalis alteriusque lateris priori contigui datæ AB æquetur. (*)

Facta sit rectæ AB divisio imperata in puncto D , ita ut $AD > DB$.

Cum sit AD^q , ac tanto majus $AD^q - DB^q < AB^q$; ut possit esse $AD^q - DB^q = HI^q$, oportet, sit $HI^q < AB^q$, $HI < AB$.

Cum (Fig. 69.) bifariam in C secta AB , sit $AD^q - DB^q = 4AC \times CD$ (*Schol. in Lib. II. §. 101.*)

fieri debet $4AC \times CD = HI^q = 4KI^q$, bifariam in K secta HI
proinde rectg. $AC \times CD = KI^q$

$$AC : KI = KI : CD \text{ (VI, 17.)}$$

Quod

(*) In *Scholiis in Lib. II. Element.* §. 136. sqq. 179. sq. soluta fuerunt Problemata: Datis $\{ \text{summa} \}$ AB laterum duorum quadratorum, & latere HI quadrati æqualis summæ ipsorum quadratorum; invenire eorum latera: seu propositam rectam AB ita $\{ \text{secare} \}$, ut $\{ \text{quadratorum ab} \}$ segmentis ejus factorum summa æqualis sit $\{ \text{quadratæ} \}$ & quadratum compositæ ex data & adjecta simul æqualia sint $\{ \text{cathetorum} \}$ rectæ datæ HI : seu construere triangulum rectangulum, cuius hypotenusa sit datæ rectæ HI , $\{ \text{summa} \}$ autem cathetorum datæ AB æqualis: seu describere parallelogrammum rectangulum, cuius diagonalis datæ HI , ac $\{ \text{summa} \}$ laterum contiguum datæ AB æquentur. Quæ problemata algebraice soluta exstant in *Lhuiliers Anleitung zur Elementar-Algebra*. I Th. §. 80. 81. 86. 88.

Quod juxta §. 125. fit: rectæ AB in C constituendo perpendicularem $CE = KI$; & AE rectæ in E ducento normalē ED : quæ, ob $HI \perp AB$ (determ.), proinde $KI \perp AC$, $KI \perp AC^1$ seu rectg. $AC \times CB$, ideoque (§. 161. sq.) angulum AEB obtusum, AEC vero acutum (l. 17.), intra angulum CEB cadet; rectam igitur CB in punto D inter ejus extrema C , B sita secabit.

§. 169.

Vel cum duorum inæqualium quadratorum differentia sit rectangulo sub summa & differentia laterum ipsorum æqualis (*Schol. in Lib. II. §. 21. 26. 45.*); h. e. (Fig. 70.) $AD^2 - DB^2 =$ rectg. $BA \times AG$, $DG = DB$ absissa ab AD : rectangulum hoc $BA \times AG$ datæ HI quadrato æquari; differentia igitur AG laterum quadratorum tertia proportionalis esse debet datæ laterum summæ AB et recte HI (VI. 17.). Quæ differentia proinde, ob $HI \perp AB$ (determ.), juxta §. 124. n°. 1. invenitur: in semicirculo super data AB descripto aptando rectam $AF = HI$; & ex F demittendo perpendicularum FG in diametrum AB . Ab summa autem AB sic absissa differentia AG , habentur latera ipsa AD , DB , bifariam in D secando residuam GB (*Schol. in Lib. II. §. 51.*).

Constructionem hanc tradunt MARINUS GHETALDUS (*De resolutione et compositione mathematica Libri quinque*. Romæ 1630. Lib. I. Probl. IV. p. 22. seq.); JACOBUS DE BILLY (*Diophantus geometra*. Paris. 1660. Lib. I. Prop. XXVIII. p. 55. sq.).

§. 170.

PROBLEMA IV. Datis differentia AB laterum duorum inæqualium quadratorum (Fig. 71. 72.), & latere HI quadrati æqualis differentiæ ipsorum quadratorum; invenire eorum latera: seu propositæ rectæ AB aliam in directum sic adjicere, ut quadratum compositæ ex data & adjecta excedat quadratum adjectæ spatio æquali quadrato rectæ datæ HI : seu triangulum rectangulum construere, cuius unus cathetus sit datæ rectæ HI ; excessus autem hypotenusa super alterum cathetum, datæ AB æqualis: &c.

Facta sit continuatio imperata rectæ datæ AB ad D usque.

Cum sit $AD^2 - DB^2 = AB^2 + 2AB \times BD$. (II. 4.) $> AB^2$: ut possit effe

esse $AD^q - DB^q = HI^q$; oportet, sit $HI > AB^q$, $HI > AB$. Idem inde etiam consequitur; quod in omni triangulo non æquieruro differentia crurum minor est basi seu tertio latere (I, 20. Coroll.).

Cum (Fig. 71.) bifariam in C secta AB , sit $AD^q - DB^q = 4AC \times CD$ (Schol. in Lib. II §. 100.);

fieri debet $4AC \times CD = HI^q = 4KI^q$, bifariam in K secta KI
itaque rectg. $AC \times CD = KI^q$

$$AC : KI = KI : CD \text{ (VI, 35.)}$$

Quod juxta § 125. fit: rectæ AB in C erigendo perpendicularem $CE = KI$;
& AE rectæ in E ducendo normalem ED : quæ, ob $HI > AB$ (determ.), ideoque $KI > AC$, $KI^q > AC^q$ seu rectg. $AC \times CB$, proinde angulum AEB acutum (§. 161. sq.), extra angulum AEB cadet; ob angulum vero A trianguli ACE ad C rectanguli acutum (I, 17.), ideoque angulos $A + AED < 2\text{Rect.}$, productæ ad has partes AB in D occurret (Lib. I. Ax. II.).

§. 171.

Vel cum duorum inæqualium quadratorum differentia sit rectangle sub summa & differentia laterum ipsorum æqualis (Schol. in Lib. II. § 21. 26. 45.): rectangle hoc datæ HI æquari; proinde summa laterum quadratorum tertia proportionalis esse debet datæ laterum differentiæ AB & rectæ HI (VI, 17.). Quæ summa proinde, ob $HI > AB$ (determ.), juxta §. 124. n°. 2. invenitur: super AB (Fig. 72), tanquam catheto, triangulum constituendo rectangle ABF , cuius hypotenusa AF sit datæ HI æqualis; & huic AF in F ducendo perpendicularem FG , quæ desideratam AG ab producta AB absindit (VI, 8. Coroll.). Quo facto, cum BG sit excessus summae laterum inventæ AG super datam ipsorum differentiam AB , bifariam in D secando BG obtinentur ipsa latera AD & DG seu DB (Schol. in Lib. II. §. 51.).

Solutionem hanc indicat BILLY Lib. I. Prop. XXXI. p. 59. sq.

§. 172.

PROBLEMA V. Datis (Fig. 73.) latere AB quadrati æqualis summae duorum inæqualium quadratorum, & latere I quadrati æqualis differentiæ eorum; invenire ipsorum latera: seu construere triangulum rectangle, cuius hypotenusa datæ rectæ AB ; & differentia quadratorum cathetorum quadrato rectæ datæ I sit æqualis: &c.

Cum

Cum differentia duarum magnitudinum inequalium aggregato earum sit minor; liquet, esse debere $I^q < AB^q$, $I^q < AB$.

Positis P , Q lateribus duorum quadratorum; $P > Q$:

$$\text{ut sint } P^q + Q^q = AB^q \\ P^q - Q^q = I^q;$$

$$\text{esse debent } 2P^q = AB^q + I^q; \quad P^q = \frac{AB^q + I^q}{2} (*) \\ 2Q^q = AB^q - I^q; \quad Q^q = \frac{AB^q - I^q}{2}$$

Itaque iectarum P , Q constructio ad invenienda ope I, 47. (conf. *Schol. in Lib. II. §. 66. 70.*) quadratorum, quæ summæ ac differentiæ datorum AB^q , I^q æquentur, latera; tum vero ad exhibenda juxta §. 166, quæ horum dimidia sint, quadratorum latera reducitur.

§. 173.

Concinnior descriptio ex altero Problematis enunciato consequitur.

Vertex nimirum C trianguli rectanguli ABC super hypotenusa data AB construendi debet esse ad peripheriam semicirculi super diametro AB descripti (III, 31. *Conv.* vel III, 33. n°. 2.).

Perpendiculo CD ex vertice C in hypotenusam AB demisso, est $AC - CB^q = AD^q - DB^q$ (I, 47. *Coroll.* vel *Schol. in Lib. II. §. 226.*) Fieri igitur debet $AD^q - DB^q = I^q$; ideoque inventio puncti D , & perpendiculari

(*) Opero siore analysi PAPPUS in Prop. 228. *Lib. VII. Collect. math.* (fol. 297.), seu in *Lemm. VIII. ad Lib. VII. & VIII. Conic. Apollonii* (*Apollonii Conicorum Libri tres posteriores — Opera Edm. Halleji — Oxon. 1710.* p. 95.) hoc sic deducit; & data summa quadratorum ex AB & BC , (Fig. 74) una cum differentia eorundem, utramque ex ipsis AB & BC datam esse infert: Posita BD ipsi BC æquali, datum erit rectangulum CAD , quod nempe per II, 6. differentia est quadratorum ex AB , BC . Dato autem rectangulo CAD , ejus duplum quoque datur. Pariterque datur summa quadratorum ex CA & AD , quippe dupla summæ quadratorum ex AB & BC (II, 10.). Proinde per II, 4. datum est quadratum ex CA & AD simul sumtis; adeoque & summa ipsarum CA , AD data est. Hujus vero dimidia est BA : quare BA data est; ac proinde BC quoque datur.

C

cili DC quod alter est locus verticis C , reducitur ad *Probl. III.* (§. 168. sq.): datam rectam AB in inæqualia in punto D ita secare, ut sit $AD^q - DB^q =$ quadrato rectæ datæ I . Quod juxta §. 169. efficitur: in semicirculo super AB descripto rectam $AF = I$ aptando; & perpendiculo FG ex F in AB demisso, rectam BG bisariam in D secando. Tum perpendiculum DC , hypotenusa AB in punto D constitutum, verticem C trianguli construendi designat in peripheria semicircului super AB descripti.

§. 174.

Bifariam in E secta AB , quoque est $AC^q - CB^q = 2AB \times ED$ (*Schol. in Lib. II. §. 224. sqq.*). Quare etiam, si in semicirculo super EB descripto recta $EL = I$ aptatur, ac per L diametro EB normalis ducitur DLC , hujus cum peripheria semicirculi super AB descripti intersectio verticem C trianguli construendi determinat. Sic quippe fit $AC^q - CB^q = 4BE \times ED = 4EL^q$ (§. 147. n°. 6.) = I^q . Conf. APOLLONII *Loca plana. Lib. II. Prop. I.*

§. 175.

PROBLEMA VI. Datis (Fig. 75.) latere AB quadrati æqualis summae duorum quadratorum, & latere I quadrati æqualis rectangulo sub ipsorum lateribus; invenire hæc latera: seu construere triangulum rectangulum, cuius hypotenusa datæ rectæ AB ; & rectangulum sub cathetis, seu (I , 41.) dupla area trianguli, quadrato datæ rectæ I æquentur: seu describere parallelogrammum rectangulum, cuius diagonalis datæ AB , & area quadrato rectæ datæ I sint æquales. (*)

Cum

(*) Problemata: construere parallelogrammum rectangulum, cuius laterum contiguorum sit datæ rectæ AB , area autem quadrato rectæ datæ I æqualis; seu rectam datam AB ita continuare, ut rectangulum sub adjecta, & sub composita ex data & adjecta æqua'le sit quadrato rectæ datæ I ; geometricè solvuntur in *Scholiis in Lib. II. §. 66. 74. sq.*; algebraice, pariter ac Problemata VI. VII. in *Lhuilliers Anleitung zur Elementar-Algebra. §. 78. 79. 85. 87. 83. 107. 108.*

Cum summa quadratorum duarum æqualium rectarum dupla sit parallelogrammi rectanguli sub ipsis; summa autem quadratorum duarum inæqualium rectarum sit duplo rectangulo sub ipsis major (*Schol. in Lib. II. §. 84.*): ut fieri possit, quod jubetur; oportet non sit $AB^a < 2I^a$, seu non sit $I^a > \frac{1}{2}AB^a$.

Simil liquet: si sit $AB^a = 2I^a$, seu $I^a = \frac{1}{2}AB^a$; æqualia fore latera desiderata: utrumque igitur æquale lateri quadrati, quod sit ipsius AB^a dimidium; proinde $=$ datae I .

Quodsi $AB^a > 2I^a$: positis P , Q lateribus duorum tunc inæqualium quadratorum, $P > Q$;

$$\text{ob } P^a + Q^a = AB^a$$

$$\text{erunt } (P+Q)^a = AB^a + 2I^a \quad (\text{II. 4.})$$

$$(P-Q)^a = AB^a - 2I^a \quad (\text{II. 7. Schol. in Lib. II. §. 86.})$$

Quare cum quadrati $2I^a$ latus deetur per I , 47. vel §. 166; rectarum $P+Q$, $P-Q$ constructio ad invenienda ope I , 47. quadratorum, quæ summa ac differentia datorum AB^a , $2I^a$ æquentur, latera reducitur. Tum vero, inventis summa ac differentia rectarum P , Q ; ipse P , Q innoteantur juxta §. 30. vel 51. *Schol. in Lib. II.*

Sic ab data AB abscissa $AC =$ data I , ipsoque in C ducto perpendiculari $CE = AC = I$; sit (I, 47.) $AE^a = 2AC^a = 2I^a$: & ob $AB^a > 2I^a$ (*Supp.*) $\triangleright AE^a$, erit $AB > AE$.

Jam $AD = AE$ abscissa ex AB ; & huic in A , D constitutis normalibus AF , DH , quas circulus centro A , intervallo AB , descriptus in punctis F , H secat; tum junctis DF , AH rectis: sunt (I, 47.) $DF^a = AF^a + AD^a = AB^a + 2I^a$, $DH^a = AH^a - AD^a = AB^a - 2I^a$.

Quare $DF = P+Q$, $DH = P-Q$. Ab DF igitur abscissa $DK = DH$, & residua FK bifariam in G secta: fiunt $DG = P$, $GF = Q$ (*Schol. in Lib. II. §. 51.*).

§. 176.

Constructio trianguli rectanguli ABC , cuius hypotenusa datae AB , rectangulum sub cathetis AC , CB quadrato datae I æquetur (*Fig. 76. 77.*): ob rectg. $AB \times CD = AC \times CB$ (§. 147. n°. 3.) $= I^a$ (CD ex C demissa normali in AB), proinde $AB:I = I:CD$ (VI, 17.), perpendiculum igitur

tur CD datum (VI, 11.) ; reducitur ad *Problema* : Describere triangulum ad verticem rectangulum , cuius basis atque altitudo dantur ; quod æque ac alterum generalius : Describere triangulum , cuius basis , altitudo , & angulus ad verticem quicunque dantur , ope Problematum I, 31. III, 33. construitur.

Trianguli nempe rectanguli , super data basi seu hypotenusa AB , & cum altitudine data , (cui æquale perpendicularum ubicunque super AB , ex. gr. BE in B , constituitur) describendi vertex C erit ad occursum peripherie semicirculi super AB descripti ac rectæ EH per E ipsi AB parallelæ ; quæ utique sibi mutuo occurrunt , dummodo altitudo data BE non sit $\triangleright \frac{1}{2}AB$: nimirum se invicem tangunt in puncto C bisectionis semicirculi (Fig. 76.) , quando $BE =$ hujus semidiametro $\frac{1}{2}AB$ (III, 27. I, 13. 29. 33. 34. III, 16.) ; quando autem $BE < \frac{1}{2}AB$ (Fig. 77.) , se mutuo secant in duobus punctis C , c (Schol. in Lib. II. §. 75.) , quibus ac terminis basis AB interjacent arcus semicirculi æquales BC , AC (I, 29. III, 26.).

Priore igitur casu (Fig. 76.) unum triangulum æquierorum ABC ; altero (Fig. 77.) duo triangula scalena ABC , ABc Problemati satiscient ; hæc vero situ tantum , non longitudine laterum diversa (III, 29.).

§. 177.

Atqui sub determinatione *Problematis VI.* (§. 175.) I^q non $\triangleright \frac{1}{2}AB^q$, si rectis AB , I sit perpendicularum BE tertium proportionale , juxta §. 119. sq. ab producta AB ac normali ipsi in B ducta abscedendo $BF=BG=I$, & rectam FE ipsi AG parallelam agendo ; ob $AB\times BE=I^q$ (VI, 17) $\equiv \frac{1}{2}AB^q$, sit $BE \equiv \frac{1}{2}AB$. Unde juxta §. 176. absolvitur solutio *Problematis*.

Priore casu , quo $I^q=\frac{1}{2}AB^q$ (Fig. 76) , ab perpendicularo , datam hypotenusam AB bisariam in D secante , $DC=DA=DB$ abscedere ; vel super data AB triangulum æquierorum ABC , cuius crura singula sint $=I$, describere sufficit. Ita enim , si posterius sit , immediate est $AC\times CB=\langle AC^q, CB^q \rangle =I^q$; atque , ob $AB^q=2I^q$ (supp.) $=AC^q+CB^q$, angulus ACB fit rectus (I, 48.). Si prius : est $CD^q=AD\times DB$, ideoque angulus ACB rectus (§. 160. 162.) ; & $AC\times CB=AC^q$ (I, 4.) $=AD^q+DC^q$ (I, 47.) $=2AD^q=\frac{1}{2}AB^q$ (constr. & Schol. in Lib. II. §. 13.) $=I^q$.

§. 178.

§. 178.

Eo, qui §. 176. sq. traditur, modo ROB. SIMSON in Prop. 88. *Datorum Euclidis*, correctius & auctius ab ipso Glasgowe 1762. editorum, parallelogrammum rectangulum describere docet, cuius area & summa quadratorum laterum dantur. Conf. in versione corundem Germanica (Stuttgart, 1780.) Problema 23. p. 235. sq.

§. 179.

PROBLEMA VII. Datis (Fig. 78.) latere AB quadrati æqualis differentiæ duorum inæqualium quadratorum, & latere I quadrati æqualis rectangulo sub ipsorum lateribus; invenire hæc latera: seu construere triangulum rectangulum, cuius unus cathetus datæ rectæ AB , & rectangulum sub hypotenusa alteroque catheto factum quadrato rectæ datæ I æquetur: seu describere parallelogrammum rectangulum, cuius unum latus datæ rectæ AB ; rectangulum vero sub diagonali & sub altero latere sit quadrato datæ I æquale.

Ad latus datum AB factum sit triangulum ABC in B rectangulum, sic ut sit rectg. $AC \times CB = I^a$.

Hypotenusa ejus AC in C normalis ducatur CD , productæ AB in D occurrens. Erit rectg. $AB \times CD = AC \times CB$ (§. 147. n°. 4.) = I^a ; unde $AB : I = I : CD$ (VI, 17.); ideoque CD datur (VI, 11.).

Sed $CD^a =$ rectg. $AD \times DB$ (§. 147. n°. 2.). Quare hoc rectangulum est quadrato rectæ datæ æquale. Proinde, cum & laterum ipsius AD , DB differentia AB detur; datur AD (*Schol. in Lib. II. §. 66.*).

Ob angulum autem ACD rectum (*confir.*) est punctum C ad peripheriam semicirculi super diametro AD descripti (III, 31. *Corv.*), idemque (*Supp.*) est ad perpendicularm datæ AB in B erectum. Proinde datur hoc punctum C .

Compositio ex analysi præcedente hæc consequitur.

Primum datis AB , I invenitur tertia proportionalis BH juxta §. 125: ab perpendiculari, rectæ AB in B constituto, $BF = I$ abscedendo; & rectæ AF in F ducendo normalem FH , quæ productæ AB in H occurrit.

Tum juxta §. 66. *Schol. in Lib. II.* datæ AB in directum adjicitur BD sic, ut fiat rectg. $AD \times DB = BH^a$: rectam AB bifariam in E se-
can-

cando; ab perpendiculari FB absindendo $BG = BH$; & ab producta AB absindendo $ED = EG$.

Quo facto semicirculus describitur super diametro AD ; & ad punctum C , ubi ejus peripheria perpendicularum BF secat, ducitur AC recta.

Sic enim, juncta CD recta, est $CD^4 = AD \times DB$ (§. 147. n°. 6.)
Sed ob AB bifariam in E sectam est rectg. $AD \times DB = ED^4 - EB^4$ (II. 6.)

$$\begin{aligned} &= EG^4 - EB^4 \text{ (constr.)} \\ &= BG^4 \text{ (I. 47.)} \\ &= BH^4 \text{ (constr.)} \end{aligned}$$

Quare $CD^4 = BH^4$; $CD = BH$; rectg. $AB \times CD = AB \times BH$

$$= BF^4 \text{ (§. 147. n°. 1.)}$$

Ideoque & rectg. $AG \times CB = AB \times CD$. (§. 147. n°. 4.) est $= BF^4 = I^4$ (constr.)

§. 180.

Quodsi rectæ §. 179. inventæ AC , CB sub angulo recto junguntur; ab producta DC absindendo $CK = CB$: obtinetur { triangulum } parallelogramnum { rectangulum } $\{ACK\}$; cuius area $= \left\{ \frac{1}{2} I^4 \right\}$, & differentia quadratorum { cathetorum } { laterum contiguorum } $= AB^4$.

Parallelogrammi, cuius area & differentia quadratorum laterum dantur, sub quocunque angulo dato describendi latera invenire EUCLIDES in *Dator.* 87. elegante analysi, immediate huic problematis enunciato adaptata, docet; quæ vero ad parallelogramnum rectangulum applicata paulo est præcedente (§. 179.) prolixior, ac præter alias VI, 22^{dam} *Elem.* supponit.

§. 181.

PROBLEMA VIII. Construere triangulum rectangulum; cuius dantur summa hypotenuse & unius catheti, ac summa alterius catheti & perpendiculari ab vertice anguli recti in hypotenusam demissi.

Sit (Fig. 79.) ABC triangulum ad C rectangulum describendum; in quo nempe $AB + BC =$ datae rectæ G , & $AC +$ perpendicularum $CD =$ datae H .

Cum

Cum (§. 93. n°. 1.) sit $BA : AC = BC : CD$
ideoque etiam (V, 12.) $AB+BC : AC+CD = BA : AC$
proinde $AB+BC > AC+CD$, ob $BA > AC$:
ut fieri possit, quod jubetur, debet esse $G > H$.

Continuentur AB , AC , donec sint $BF=BC$, $CE=CD$; itaque
 $AF=AB+BC$, $AE=AC+CD$.

Eruunt (*demonstr.*) $FA : AE = BA : AC$:
hinc EF , CB sunt parallelæ (§. 22.); angulus $E=ACB$ (I, 29.) est
rectus; & datur triangulum AEF , cuius hypotenusa $AF=G$, cathetus
 $AE=H$ dantur.

Porro ob $CB=BF$ (*constr.*) est angulus $BFC=BCF$ (I, 5.);
& ob parallelas BC , FE (*dem.*) $BCF=CFF$ (I, 29.):
quare $BFC=CFF$.

Positione igitur datur recta FC datum angulum AFC bifariam secans
(I, 9.); & per intersectionem ipsius cum positione data AE datur punctum C ; per quod ducta rectæ EF parallela CB finit triangulum ABC .

In semicirculo itaque super recta AF = datae G descripto aptabitur
 AE recta = datae H : tum, juncta FE recta, bifariam secabitur angulus
 AFF per rectam FC ; & per punctum C , ubi hæc rectæ AE occurrit,
agetur CB ipsi EF parallela. Erit ABC triangulum desideratum.

Quippe ob angulum $BCF=CFF$ (I, 29.) = CFB (*constr.*) est
 $CB=BF$ (I, 6.); igitur $AB+BC=AF=G$.

Angulus $ACB=E$ (I, 29.) = recto (III, 31.).

Ex C in AB demisso perpendiculari CD , est

$$\begin{aligned} BA : AC &= BC : CD (\S. 93. n°. 1.) \\ &= AB+BC : AC+CD (V, 12.); \end{aligned}$$

pariterque, ob parallelas CB , EF est

$$\begin{aligned} BA : AC &= FA : AE (\S. 22.): \\ \text{igitur } AB+BC : AC+CD &= FA : AE (V, 11.): \end{aligned}$$

atque, ob $AB+BC=FA$ (*dem.*), etiam $AC+CD=AE$ (V, 14.) = H .

§. 182.

Similiter, ex AB , AC absctissis BC , CD ; & loco 12ma quinti *Elem.*
adhibita 19na; solvitur *Problēma*: quo differentiæ hypotenuse AB & ca-
theti BC , atque alterius catheti AC & perpendiculari CD , dantur.

Quod si

Quodsi autem, alterutra summa §. 181. data, alterius summæ loco differentia datur:

$$\text{ob } BA : AC = BA \times AD : CA \times AD \text{ (VI, 1.)} \\ = AC^q : CA \times AB - \frac{CA \times DB}{BC \times CD} \text{ (§. 147. n°. 2. 4.)}$$

$$\& CA \times AB - BC \times CD = (AC + CD)(AB \mp BC) \text{ (II, 1.)}$$

$$\text{quoniam } AC \times CB = AB \times CD \text{ (§. 147. n°. 3.)};$$

$$\text{positis } AC + CD = H, AB \mp BC = G, \text{ fieri debet}$$

$$BA : AC = AC^q : G \times H$$

$$2G \times AB : G \times AC = 2AC^q : G \times H \text{ (VI, 1. V, 4.)}$$

$$2G \times AB : 2AC^q = G \times AC : G \times H \text{ (V, 16.)}$$

$$= AC : H \text{ (VI, 1.)}$$

$$\&, \text{ ob } (AB \mp BC)^q + AC^q = AB^q \mp 2AB \times BC + \frac{BC^q + AC^q}{AB^q} \text{ (II, 7. 4.)}$$

$$= 2(AB^q \mp AB \times BC) \text{ (I, 47.)}$$

$$= 2(AB \mp BC)AB \text{ (II, 1.)}$$

$$\text{feu } G^q + AC^q = 2G \times AB,$$

oportet, fiat

$$G^q + AC^q : 2AC^q = AC : H;$$

quod limites geometriæ elementaris transcendit.

§. 183.

PROBLEMA IX. (*) Construere triangulum rectangulum, cuius summa cathetorum datæ rectæ H , & perpendiculum ab vertice anguli recti in hypotenusam demissum datæ I æquentur (Fig. 80.)

Cum in triangulo ABC (Fig. 76.) ad C rectangulo & æquicruro sit $AC + CB = 2AC$; ideoque $(AC + CB)^q = 4AC^q = 4(AD^q + CD^q) = 8CD^q$, ob $CD = AD$ (IV, 6.): in non-æquicruro autem (Fig. 77.) sit

$$AC^q + CB^q = AD^q + DB^q + 2CD^q \text{ (I, 47.)}$$

$$= 2(LB^q + LD^q + CD^q) \text{ bifariam in } L \text{ divisa } AB \text{ (II, 9.)}$$

$$> 2(LB^q + CD^q)$$

$$> 4CD^q, \text{ ob } LB = LC > CD$$

$$\& 2AC$$

(*) Problemata IX. X. XI. XII. XIII. algebraice, cum deducatis inde constructionibus geometricis, soluta exstant in NEWTONI *Arithmetica universalis*; Cap. III. inscripto: *Quomodo questiones geometricæ ad æquationem regantur*; Probl. 6. 7. 5. 4. 3.

$$\begin{aligned} & \& 2AC \times CB = 2AB \times CD \quad (\text{§. 147. n°. 3.}) \\ & & = 4LB \times CD \\ & & > 4CD^2; \end{aligned}$$

ideoque (II, 4.) $(AC+CB)^2 > 8CD^2$:

ut, quod jubetur, fieri possit; oportet, non sit $H^2 \leq 8I^2$.

Sit (Fig. 80) ABC triangulum desideratum; cuius catheti $AC+CB=H$, perpendiculum $CD=I$.

$$\begin{aligned} & \text{Ob } AB^2 = AC^2+CB^2 \quad (\text{I. 47.}) \\ & \& 2AB \times CD \} = 2AC \times CB \quad (\text{§. 147. n°. 3.}) \\ & \& 2AB \times I \} = 2AB \times I = (AC+CB)^2 \quad (\text{II. 4.}) = H^2. \end{aligned}$$

Erit $AB^2 + 2AB \times I = (AC+CB)^2$ (II, 4.) $= H^2$.
Erit $AB + BA \times AF \} = H^2$.
seu (II, 3.) $FB \times BA \} = H^2$.

Unde, ob datam H , datamque $FA=2I$ differentiam laterum FB , BA rectanguli $FB \times BA$, innotescit hypotenusa AB trianguli ABC ; ipsumque triangulum, ob datum etiam perpendiculum $CD=I$.

Nempe juxta §. 65. Schol. in Lib. II. recte $AF=2I$, bifariam in F sectæ, normalis in A constituetur $AG=H$; & ab producta FA abscondetur $EB=EG$: tum ab perpendiculo AG absissa $AK=I$, per K parallela agetur rectæ AB ad occursum usque semicirculi super diametro AB descripti; & ad hunc rectæ ab punctis A , B ducentur (§. 176.).

Reipsa autem semicirculum super diametro AB descriptum tangit vel secat recta ipsi AB per K parallela: cum, ob $8I^2 \leq H^2$ (determ.), h. e. $8AK^2 \leq AG^2$ (confr.), ideoque $9AK^2 \leq AG^2 + AE^2$ seu (I, 47.) EG^2 , $3AK^2 \leq EG$ seu EB , $2AK \leq AB$, sit $AK \leq \frac{1}{2}AB$.

§. 184.

Eodem redeunt Problematis hujus constructiones: quam GHETALDUS (l. c. Lib. III. Probl. IV. p. 110. sqq.) ex analysi partim geometrica, partim algebraica; & concinnior paulo, quam WOLFUS (Elementa Mathematicae universæ. Tom. I. Halæ 1730. p. 397. sq.) ex analysi prolixiore mere algebraica, sed determinatione omisla, deducunt. GHETALDUS determinationem, geometrice seorsim demonstratam, sic enunciat: "Tripla perpendicularis trianguli rectanguli, ab angulo recto in basim cadens,

D

non

non est major quam recta, cuius quadratum æquale est quadratis aggregati crurum & perpendicularis."

§. 185.

Simili, qua §. 183, ratione, loco 4ta secundi *Elem.* applicando 7^{mam}, solvitur *Problema* determinationi haud obnoxium: quo, præter perpendicularum ex vertice anguli recti in hypotenusam demissum, differentia cathetorum trianguli rectanguli datur.

Tum quippe, datis quibuscumque $H = \text{differentiæ cathetorum}$, $I = \text{perpendicularo}$, ob $\frac{AB^q - 2AB \times I}{AB(AB - 2I)} = H^q$ (*Schol. in Lib. II. §. 86.*), datur rectangulum sub AB & $AB - 2I$, cuius differentia laterum $= 2I$: constructione igitur juxta §. 66. *Schol. in Lib. II.* facta, prodit $AB > 2I$, $I < \frac{1}{2}AB$.

Problema hoc suo etiam more solvit GHETALDUS l. c. *Lib. III. Probl. III. p. 109. sq.*

§. 186.

PROBLEMA X. Construere triangulum rectangulum; cuius summa cathetorum datæ rectæ H ; & summa hypotenusa ac perpendiculari, in eam ab anguli recti vertice demissi, datæ G sit æqualis. (*Fig. 81.*)

Ob $BA : AC = BC : CD$ in triangulo ABC ad *Crectangulo* (§. 93. n°. 1.); & BA maximam, CD minimam quatuor rectarum (l. 19. *Coroll.*); ideoque $BA + CD > AC + CB$ (V, 25.): debet esse $G > H$.

Porro ob $AC^q + CB^q = AB^q$ (l. 47.)

$$2AC \times CB = 2AB \times CD \quad (\S. 147. n°. 3.)$$

ideoque $(AC + CB)^q = AB^q + 2AB \times CD$ (II, 4.)

$$8(AC + CB)^q = 8(AB^q + 2AB \times CD)$$

sed $(AC + CB)^q \leq 8CD^q$ (<§. 183.>)

proinde $9(AC + CB)^q \leq 8(AB + CD)^q$ (II, 4.):

debet esse $9H^q \leq 8G^q$; seu oportet, non sit $8G^q > 9H^q$.

Sit ABC triangulum quæsumum: cuius catheti $AC + CB = H$; hypotenusa $AB + \text{perpendicularum } CD = G$.

Ob $AB^q + 2AB \times CD + CD^q = (AB + CD)^q$ (II, 4.) $= G^q$

& $AB^q + 2AB \times CD = (AC + CB)^q$ (*demonstr.*) $= H^q$

manet $CD^q = G^q - H^q$

Datur

Datur itaque perpendiculum CD ; eoque ab G ablato, hypotenusa AB ; proinde triangulum ABC (§. 176.).

Nimirum in semicirculo, super recta $BE = G$ descripto, aptata recta $BF = H$ (IV, 1.); ob $EF^q = EB^q - BF^q$ (III, 31. I, 47.), erit $EF =$ perpendiculum; & ab EB absissa $EA = EF$, residua AB erit hypotenusa trianguli describendi. Huic igitur in puncto A ducta normali $AK = AE = EF$; recta ipsi AB per K parallelæ occursus cum semicirculo super AB descripto verticem C trianguli designabit (§. 176.): cum (determ.) sit $8G^q \leqslant H^q$, h. e. (constr.) $\begin{cases} 8EB^q \\ 8(BF^q + EF^q) \end{cases} \leqslant 9BF^q$; ideoque $8EF^q \leqslant BF^q$, $9EF^q \leqslant \begin{cases} BF^q + EF^q \\ EB^q \end{cases}$, $3EF \leqslant EB$, $2EA \leqslant AB$, $AK \leqslant \frac{1}{2}AB$.

Constructionem Problematis hujus valde operosam absque analysi tradit THOM. SIMSON (*Treatise of Algebra*. London 1745. p. 400. sq.): ejusdem solutionem algebraicam & compositionem inde deductam, similes Newtonianis, exposuerat p. 244. sq.

§. 187.

Quodsi dantur $AB - CD = G$, $AC - CB = H$:
ob $CD < CB$, ideoque $AB - CD > AB - CB$
& $AB > AC$ $> AC - CB$;
pariter oportet, sit $G > H$.

Ceterum, 7ma secundi *Elem.* adhibita loco 4te, rursus prodit $CD^q = G^q - H^q$. Unde, in semicirculo super $EB = G$ descripto aptata $BF = H$, fit $EF = CD$; atque ipsi BE in directum adjecta EF , invenitur AB ; ac triangulum construitur juxta §. 176: cum, ob $EF < EB$, sit $2EF < BE + EF$, $EF < \frac{BE + EF}{2}$.

§. 188.

Datis autem vel $AB + CD = G$, $AC - CB = H$;
vel $AB - CD = G$, $AC + CB = H$:
ob $\begin{cases} (AC + CB)^q \\ H^q \end{cases} = AB^q + 2AB \times CD$ (II, 4. 7. I, 47. & §. 147. n°. 3.)
seu $= AB(AB + 2CD)$ (II, 1.)
atque $AB + 2CD = AB - 2G + \begin{cases} 2G \\ 2AB + 2CD \end{cases} + 2CD$
 $= 3AB - 2G = 3(\overline{AB} - \frac{2}{3}G)$

D 2 fieri

$$\text{fieri debet } 3AB(AB - \frac{2}{3}G) = H^q \\ AB(AB - \frac{2}{3}G) = \frac{1}{3}H^q.$$

Juxta §. 166. igitur invento latere quadrati $= \frac{1}{3}H^q$; tum juxta §. 66. Schol. in Lib. II. inventis lateribus rectanguli $= \frac{1}{3}H^q$, cuius differentia laterum $= \frac{2}{3}G$: majus latus hujus rectanguli erit hypotenusa AB trianguli describendi; altitudo autem $CD = \frac{G-AB}{AB-G}$. Priore autem casu, ob $AB > \frac{2}{3}G$, sit $CD = G-AB < \frac{1}{3}G < \frac{1}{2}AB$.

Pariterque posteriori, quo $H^q = (AC+CB)^q \leq 8CD^q \leq 8(AB-G)^q$

$$\text{proinde } 3AB(AB - \frac{2}{3}G) + (AB-G)^q \leq 9(AB-G)^q$$

$$\text{h. e. } 4AB^q - 2G \times AB + G^q \leq 9(AB-G)^q$$

$$\text{feu } (2AB-G)^q \leq 9(AB-G)^q$$

$$\text{est } 2AB-G \leq 9(AB-G)$$

$$\text{est } 2G \leq 9AB$$

$$\text{est } G \leq \frac{9}{2}AB$$

$$\text{ideoque } CD = AB - G \leq \frac{1}{2}AB.$$

§. 189.

PROBLEMA XI. Construere triangulum rectangulum: cuius hypotenusa sit recta data AB ; summa autem cathetorum ac perpendiculi ex vertice anguli recti in hypotenusam demissi sit datæ rectæ H æqualis (Fig. 82.).

Cum in triangulo ABC ad C rectangulo (Fig. 76. 77.) sit (I, 20.) $AC+CB$, tantoque magis $AC+CB+CD > AB$: primum debet esse data $H > AB$.

Porro in triangulo rectangulo æquicruro ABC (Fig. 76.) sunt

$$2(AC+CB) = 4AC$$

$$2CD = AB$$

$$\text{ideoque } 2(AC+CB+CD) = 4AC+AB$$

$$2(AC+CB+CD)-AB = 4AC$$

$$(2(AC+CB+CD)-AB)^q = 16AC^q \quad (\text{Schol. in Lib. II. §. 6.})$$

$$= 8(AC^q+CB^q) = 8AB^q \quad (\text{I, 47.})$$

In triangulo autem rectangulo non-æquicruro ABC (Fig. 77.), ob $2CD < AB$ (III, 3. 15.),

est

$$\begin{aligned}
 &\text{est } 2(AC+CB+CD)-AB < 2(AC+CB); \\
 &\text{igitur } (2(AC+CB+CD)-AB)^q < 4(AC+CB)^q: \\
 &\& 4(AC+CB)^q = 4(AC^q+CB^q)+8AC \times CB \text{ (II, 4.)} \\
 && = 4AB^q+8AB \times CD \text{ (I, 47. \& §. 147. n°. 3.)} \\
 && < 8AB^q, \text{ ob } 2CD < AB, \text{ ideoque } 8AB \times CD < 4AB^q.
 \end{aligned}$$

Quare tanto magis $(2(AC+CB+CD)-AB)^q < 8AB^q$.

Oportet igitur, ex altera parte non sit

$$(2H-AB)^q > 8AB^q$$

$$\text{seu } (H-\frac{1}{2}AB)^q > 2AB^q$$

h. e. $H - \frac{1}{2}AB$ major non sit diagonali quadrati, cuius latus est AB .

Sit jam (Fig. 82.) ABC triangulum super data hypotenusa AB construendum, in quo $AC + CB + CD = H$.

$$\begin{aligned}
 \text{Ob } BA : AC &= BC : CD \text{ (§. 93. n°. 1.)} \\
 &= AB + BC : AC + CD \text{ (V, 12.)}
 \end{aligned}$$

$$\begin{aligned}
 BA : BA + AC \} &= AB + BC : AB + BC + CA + CD \text{ (V, 18. 15.)} \\
 2BA : 2(BA + AC) \} &= 2BA(AB + BC + CA + CD) \text{ (VI, 16.)}
 \end{aligned}$$

$$\begin{aligned}
 &\text{est } 2(BA+AC)(AB+BC) = 2BA(AB+BC+CA+CD) \text{ (VI, 16.)} \\
 &\quad = EB \times BF
 \end{aligned}$$

in directum ipsis BA adjectis $AE = AB$, $AF = BC + CA + CD = H$.

$$\begin{aligned}
 \text{Sed } 2(BA+AC)(AB+BC) &= (BA+AC)(2AB+2BC) \\
 &= (BA+AC)(BA+AC+2BC+(BA-AC)) \\
 &= (BA+AC)^q + 2BC(BA+AC) + \left\{ \begin{array}{l} BA+AC)(BA-AC) \\ BA^q-AC^q \text{ (II, 5. Coroll.)} \\ BC^q \text{ (I, 47.)} \end{array} \right. \\
 &= (BA+AC+CB)^q \text{ (II, 4.)}
 \end{aligned}$$

$$\begin{aligned}
 \text{Igitur } (BA+AC+CB)^q &= EB \times BF \\
 EB : BA+AC+CB &= BA+AC+CB : BF \text{ (VI, 17.)}
 \end{aligned}$$

Quare, cum dentur $EB = 2AB$, $BF = BA + \frac{AF}{H}$ (constr.), datur trianguli perimeter $BA+AC+CB$ (VI, 13.): qua ab $BF = BA+AC+CB+CD$ ablata, manet trianguli altitudo CD ; & trianguli descriptio reducitur ad § 176.

Datæ scilicet hypotenusa BA in directum adjectis $AE=AB$, $AF=H$; tum juxta §. 126. super BF descripto semicirculo, cui in G occurrit normalis rectæ BF in E ducta EG ; & facta $BL=BG$: ab perpendiculari EG absindetur $EK=FL$; ac (§. 176.) per K agetur rectæ BF parallela, semicirculo super AB descripto in C occurens:

cum

$$\begin{aligned}
 & \text{cum ob} & (2H - AB)^q & \\
 & \text{h. e. (constr.)} & (2FA - AB)^q & \} \equiv 8AB^q \text{ (deform)} \\
 & \text{feu (II, 7.) } 4FA^q - 4FA \times AB + AB^q & \\
 & \text{fit} & 4FA^q + 4FA \times AB + AB^q & \equiv 8(FA \times AB + AB^q) \\
 & \text{h.e. (II, 4.) } (2FA + AB)^q & & \equiv \begin{cases} 8FB \times BA \text{ (II, 2.)} \\ 4FB \times BE \text{ (constr.)} \\ 4BG^q \text{ (\$ 147. n\text{o}. 6.)} \end{cases} \\
 & \text{ideoque} & 2FA + AB & \equiv \begin{cases} 2BG \\ 2BL \end{cases} \\
 & & 2FA + 2AB \} & \equiv 2BL + AB \\
 & & 2FB \} & \equiv AB \\
 & & 2FL & \equiv AB \\
 & & FL \} & \equiv \frac{1}{2}AB, \\
 & & FK \} &
 \end{aligned}$$

Reipsa sic (ductis AC , CB ac perpendiculo CD), ob BE bifariam in A sectam (constr.), eique in directum adiectam EL ,

$$\text{est } EL^q + BL^q = 2AL^q + 2AB^q \text{ (II, o.)}$$

$$\text{Sed } BL^q = BG^q = EB \times BF \text{ (\$ 147. n\text{o}. 6.)} = 2AB \times BF = 2BA \times AF + 2AB^q \text{ (II, 3.)}$$

$$\text{Quare } EL^q + 2BA \times AF + 2AB^q = 2AL^q + 2AB^q$$

$$EL^q + \begin{cases} 2BA \times AF \\ 2BA \times AL + 2BA \times LF \end{cases} = 2AL^q$$

$$\text{Atqui } EL^q + 2BA \times AL = EL^q + EA \times AL = AL^q + AE^q \text{ (II, 7.)} = AL + AB^q$$

$$\& 2BA \times LF = 2AB \times EK = 2AB \times CD \text{ (constr. I, 34.)}$$

$$\text{Igitur } AL^q + AB^q + 2AB \times CD = 2AL^q$$

$$AB^q + 2AB \times CD = AL^q.$$

$$\text{Denique } AC^q + CB^q = AB^q \text{ (III, 31. I, 47.)}$$

$$2AC \times CB = 2AB \times CD \text{ (\$ 147. n\text{o}. 3.)}$$

$$\text{Proinde (II, 4.) } (AC + CB)^q = AB^q + 2AB \times CD = AL^q$$

$$AC + CB = AL$$

$$\& \text{ob } CD = FK = LF$$

$$AC + CB + CD = AF = H \text{ (constr.)}$$

§. 190.

$$\text{Proportio } EB : BA + AC + CB = BA + AC + CB : \{BF\}_{BA + AC + CB + CD}$$

$$\text{feu } 2AB : \text{Perimet. triang.} = \text{Perimet.} : \text{Perimet.} + CD.$$

qua solutio praecedens nititur, sic etiam demonstratur.

Triangulo ad C rectangulo ABC (Fig. 83.) inscribatur circulus (IV, 4.): cuius centrum sit S ; & qui trianguli latéra BA , AC , CB contingat in punctis M , N , O . Erunt

Erunt $AM=AN$, $BM=BO$, $CN=CO$, ang. $NCS=SCO$ (IV, 4.
Dem. et Coroll.): igitur anguli NCS , SCO semirecti; pariterque (I, 32.)
anguli CSN , CSO , ob rectos N , O (III, 18.); proinde $\frac{CN}{CO} = \frac{SN}{SO}$ (I, 6.).

Hinc $BA+AC+CB = 2AB + 2SN$
seu perimeter trianguli } = } duplo aggregato hypotenuse et radii circuli triangulo inscripti.

Atqui, ob $SM=SN=SO$, triangulum $ABC=BAS+ACS+CBS$
æquale est triangulo, cuius basis perimetro $BA+AC+CB$, altitudo rectæ
 SN æquatur (I, 37. Coroll.). Aequalia igitur sunt triangula, unum sub
basi AB & altitudine CD , alterum sub basi $BA+AC+CB$ & altitudine SN :
ideoque $AB : \langle BA+AC+CB \rangle_{\text{Perimet.}} = SN : CD$ (§. 145.)

$$2AB : \text{Perimet.} = 2SN : CD \quad (\text{V, 4.})$$

$$= \langle 2AB + 2SN \rangle_{\text{Perimet.}} : \text{Perimet.} + CD \quad (\text{V, 12.})$$

§. 191.

Paulo prolixior eâ, quæ §. 189. traditur, est constructio, quam
ROB. SIMSON in *Appendice Operum reliquorum* (Glasguæ 1776. p. 5. sqq.)
analyſi sequente eruit.

$$\text{Ob } BA^1 = AC^1 + CB^1 \quad (\text{I, 47.})$$

$$\& 2BA \times CD = 2AC \times CB \quad (\text{§. 147. n. 3.})$$

$$\text{est } BA^1 + 2BA \times CD = (AC + CB)^1 \quad (\text{II, 4.})$$

$$BA^1 + \langle BA + AC + CB + CD \rangle CD = (AC + CB)^1 + 2(AC + CB + CD) CD \\ = (AC + CB + CD)^1 + CD^1$$

$$\text{seu } BA^1 + 2BF \times CD = AF^1 + CD^1, \text{ facta } AF = AC + CB + CD$$

$$\text{Unde } 2BF \times CD - CD^1 \} = AF^1 - BA^1$$

$$(2BF - CD) CD \} = BF \times FE \quad (\text{II, 5. Coroll.}), \text{ facta } AE = AB.$$

Quare, cum dentur BF , FE ; CD erit latus minus rectanguli $= BF \times FE - FG^1$
(§. 147. n. 6.), cuius summa laterum $= 2BF$; seu erit segmentum mi-
nus rectæ $= 2BF$ in inæqualia sic divise, ut rectangulum sub segmentis
æquale sit rectangulo sub datis BF , FE , seu quadrato datae FG (*Schol.*
in Lib. II. §. 7. sq.).

§. 192.

PROBLEMA XII. Construere triangulum rectangulum: cuius peri-
meter datæ rectæ P ; & perpendicularum, ab vertice anguli recti in hy-
potenusam demissum, datæ I æquentur. (Fig. 82.)

Ob

Ob $BA \geq 2CD$ in triangulo ABC ad C rectangulo (Fig. 76. 77.)
& $AC+CB > 2CD$ (I, 19. Coroll.)
ideoque $BA+AC+CB > 4CD$: debet esse $P > 4I$.

Præterea, cum in triangulo rectangulo æquicruro ABC (Fig. 76.) sit
 $BA+AC+CB-2CD = AC+CB = 2AC$, ob $BA=2CD$,
ideoque $(BA+AC+CB-2CD)^q = 4AC^q = 8CD^q$;
in non-æquicruro autem ABC (Fig. 77.) sit
 $BA+AC+CB-2CD > AC+CB$, ob $BA > 2CD$,
& hinc $(BA+AC+CB-2CD)^q > (AC+CB)^q$ ac tanto magis (§. 183.) $> 8CD^q$:
oportet, non sit $(P-2I)^q < 8I^q$, seu $(P-\frac{1}{2}I)^q < 2I^q$; h. e. $P-\frac{1}{2}I$ minor
esse non debet diagonali quadrati, cuius latus $= I$.

Sit (Fig. 82.) ABC triangulum desideratum: cuius perimeter $= P$;
perpendiculum CD ab vertice anguli recti C in hypotenusam AB demisum $= I$.

Ob Perim. + CD : Perimet. = Perimet. : $2AB$ (§. 189 sq.),
datur (VI, 11.) $2AB$, & (I, 10.) ipsa hypotenusa AB : ac Problema reductur ad §. 176.

Rectæ nimirum $BL = P$ in directum adjicietur $LF = I$; rectis
 $BF = P + I$, $BL = P$, tertia proportionalis BE invenietur juxta §. 124.
n°. 1. (in femicirculo super BF descripto aptando rectam $BG = BL$, &
ex G in ipsam BF demittendo normalem GE); inventa BE bifariam in A
secabitur; ab perpendiculo EG absindetur $EK = LF = I$; ac (§. 176.) per K
agetur rectæ BF parallela, femicirculo super AB descripto in C occurrens:
cum, ob $8I^q \equiv (P-2I)^q$ (determ.)

h. e. $8LF^q \equiv \begin{cases} (BL-2LF)^q & (\text{constr.}) \\ BL^q - 4BL \times LF + 4LF^q & (\text{Schol. in Lib. II. §. 86. 2. 6.}) \end{cases}$
sit $4(BL \times LF + LF^q) \equiv BL^q$ seu BG^q
 $4BF \times LF \equiv FB \times BE$ (II, 3. & §. 147. n°. 6.)
 $4FL \equiv BE$; $2FL \equiv AB$; $\frac{FL}{EK} \equiv \frac{1}{2}AB$.

Atque ita fieri $AC+CB=AL$, proinde $BA+AC+CB=BL=P$;
eodem modo, quo ad calcem §. 189, demonstratur.

§. 193.

PROBLEMA XIII. Construere triangulum rectangulum; cuius perimeter sit datæ rectæ P ; & area quadrato datæ I æqualis. (Fig. 84.)

Ob perpendiculum CD ex vertice anguli recti C in hypotenusam AB

AB demissum $\equiv \frac{1}{2}AB$ (Fig. 76. 77.) ; ideoque rectg. $AB \times CD \equiv \frac{1}{2}AB^q$, & aream trianguli $ABC \equiv \frac{1}{4}AB^q$ (I, 41.) : debet esse $I \cdot \frac{1}{4}AB^q$, $I < \frac{1}{2}AB$, $4I \equiv 2AB$.

Sed $2AB < BA + AC + CB$, ob $AB < AC + CB$ (I, 20.). Oportet itaque, sit $4I < P$; $I < \frac{1}{4}P$.

Porro debet esse $4I + 2SN \equiv 2AB + 2SN$ (Fig. 83.) seu P (§. 190.) ideoque $4P \times I + 2P \times SN \equiv P$

Sed $2P \times SN = 4 \times$ area trianguli ABC (§. 190.) $= 4I^q$.

Neceſſe igitur est, sit $4P \times I + 4I^q \equiv P$

$$\text{seu } \begin{aligned} & P^q + 4P \times I + 4I^q \\ & (P+2I)^q \end{aligned} \equiv 2P^q$$

$P+2I \equiv$ Diagon. quadrati lateris P .

Sit (Fig. 84.) ABC triangulum ad C rectangulum conſtruendum: cuius perimenter $BA + AC + CB = P$; area $\frac{1}{2}AB \times CD = I^q$.

Ob $2AB$: Perim. $=$ Perim. : Perim. $+ CD$ (§. 189. sq.)

ideoque $2AB \times \text{Perim.} + \left\{ \frac{2AB \times CD}{4I^q} \right\} = \text{Perim.}^q$ (VI, 17.):

erit, facto rectangulo $Q \times \text{Perim.} = 4I^q$, h. e. (VI, 17.) Perim. : $2I = 2I : Q$,

$$2AB \times \text{Perim.} + Q \times \text{Perim.} = \text{Perim.}^q$$

$$2AB + Q = \text{Perim.}; 2AB = \text{Perim.} - Q.$$

Quare, ob datas perimetrum & (VI, 11.) rectam Q , datur hypotenusa AB .

Qua inventa, ob $\frac{1}{2}AB \times CD = I^q$, ideoque (VI, 17.) $\frac{1}{2}AB : I = I : CD$, datur etiam (VI, 11.) altitudo CD : & trianguli constructio reducitur ad §. 176.

Præmissis consequenter ab recta $BL = P$ abſcindetur tertia proportionalis LE datis BL ac $2I$, juxta §. 124. n°. 1. in semicirculo super BL descripto rectam $LF = 2I$ (utpote minorem quam BL , ob $4I < P$ per determ.) aptando, atque ex F ipſi BL demittendo normalem FE : tum bifariam in A ſecta residua AE , erit AB hypotenusa trianguli deſcribendi.

Qua rursus in G bifecta, ab perpendiculari ei in G conſtituto abſcindetur tertia proportionalis GK datis BG & I , juxta §. 23, 119 sq. ab GA dictoque perpendiculari abſcindendo $GM = GN = I$, & per M agendo recte BN parallelam MK .

Ob	$(P+2I)^q$	$\equiv 2P^q$ (determ.)
h. e.	$(BL+LF)^q$	
seu (II, 4.)	$BL^q + 2BL \times LF + LF^q$	$\equiv 2BL^q$ (constr.)
	$2BL \times LF + \langle BL \times LE \rangle$	$\equiv BL^q$ (§. 147. n°. 6.)
igitur	$2LF + LE$	$\equiv BL$
	$2LF$	$\equiv BE$
ideoque	$2GM$	$\equiv AB:$
erunt	GM	
	GN	$\equiv \frac{1}{2}AB$ seu $\begin{cases} BG \\ GA \end{cases}$
pariterque	GK	$\equiv \frac{1}{2}AB$ (V, 14.), ob $BG: GM: GN = GK$.

Semicirculo igitur super AB descripto occurrit recta per K ipsi AB parallela (§. 176.): ad quod occursus punctum C ductæ AC , BC rectæ finiunt triangulum ABC quæsumit.

Ob BE enim bifariam in A sectam, ipsique in directum adjectam EL , est $BL \times LE + AB^q = AL^q$ (II, 6.)

$$\text{Sed } BL \times LE = LF^q (\text{§. 147. n}^{\circ}. 6.) = 4GM^q, \text{ ob } LF = 2I = 2GM \text{ (constr.)}$$

$$= 4BG \times GK (\text{VI, 17.}), \text{ ob } BG: GM = \begin{cases} GN \\ GM \end{cases}: GK \text{ (constr. & §. 23.)}$$

$$= 2AB \times CD \text{ (constr. & I, 34.)}$$

$$= 2AC \times CB (\text{§. 147. n}^{\circ}. 3.)$$

$$\& AB^q = AC^q + CB^q (\text{III, 31. I, 47.})$$

$$\text{Quare } 2AC \times CB + AC^q + CB^q \} = AL^q$$

$$\text{seu (II, 4.) } (AC + CB)^q \} = AL$$

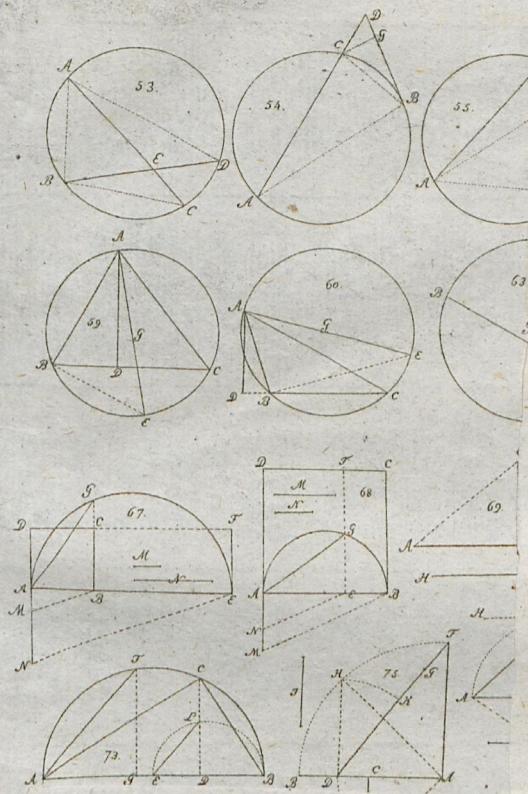
$$\& BA + AC + CB = BL = P \text{ (constr.)}$$

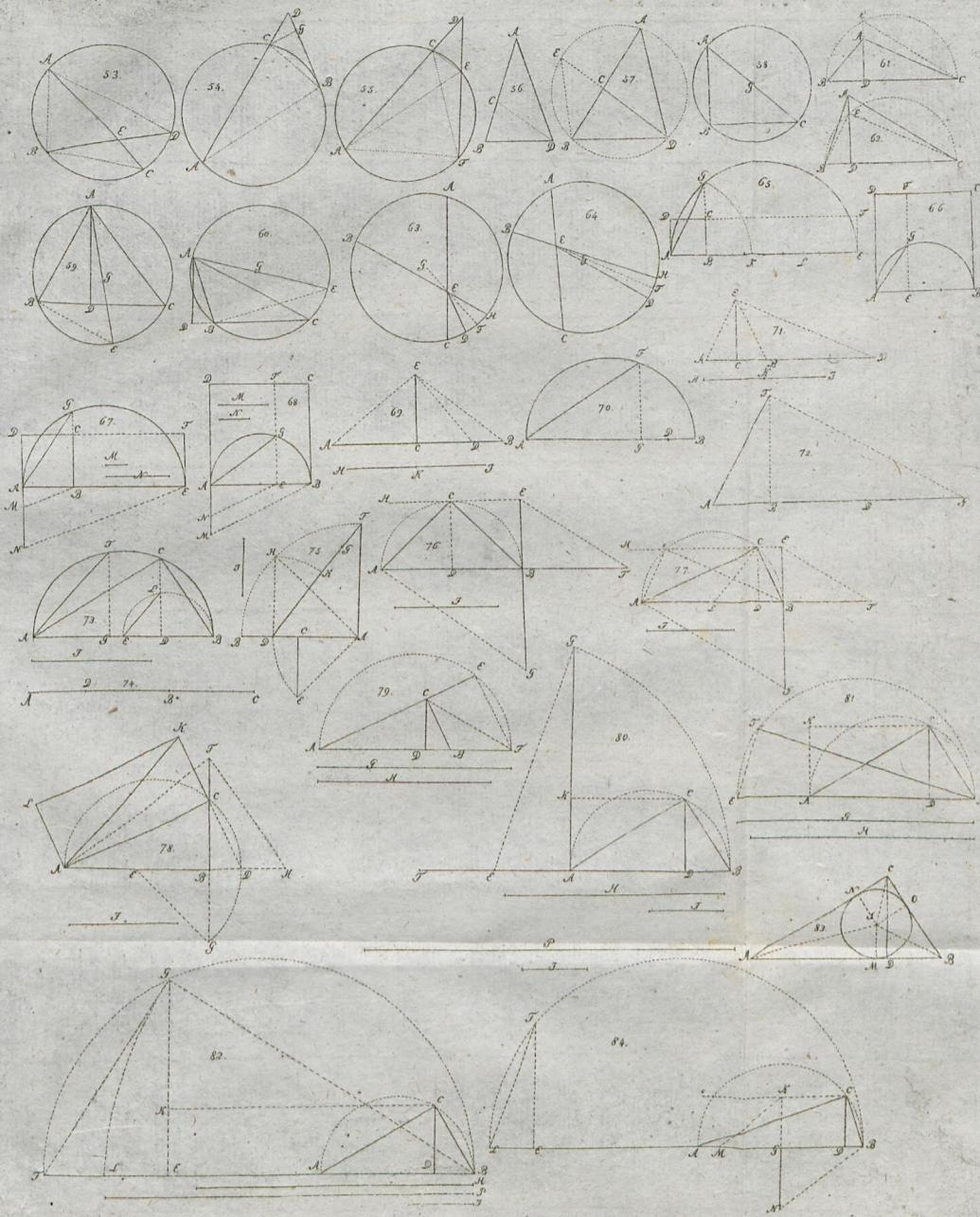
$$\text{Atque ob } BG \times GK \} = GM^q \text{ (demonstr.)} = I^q \text{ (constr.)};$$

$$\text{h. e. } \frac{1}{2}AB \times CD \} = \text{trianguli } ABC \text{ area est} = I^q.$$

§. 194.

Ex analysi precedente etiam consequitur Problematis XIII. compo-
sitio, omisis superfluis, satis concinna, quam THOM. SIMPSON (l. c.
p. 326. sq.), demonstratione solum munitam, exhibet.

ULB Halle
005 896 72X

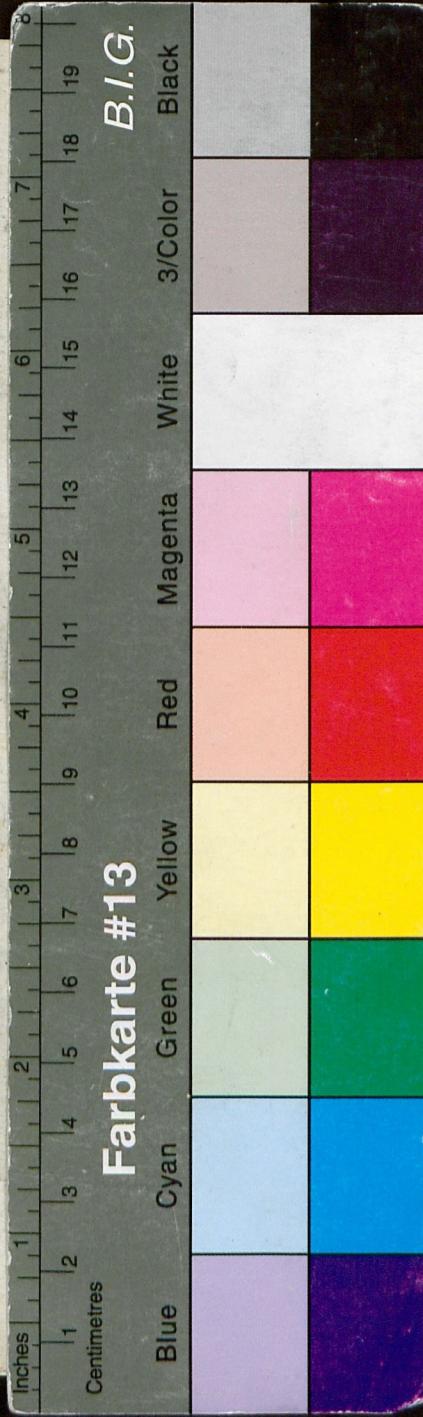
3

KOP

B.I.G.

S C H O L I A
IN LIBRUM SEXTUM ELEMENTORUM
EUCLIDIS
QUORUM
P A R T E M T E R T I A M
P R Ä S I D E
CHRISTOPHORO FRIDERICO
PFLEIDERER

UNIVERSITATIS ET COLLEGII ILLISTRIS PROFESSORE PHYSICES
ET MATHESEOS PUBL. ORD.

PRO CONSEQUENDO GRADU MAGISTERII

D. SEPT. MDCCCII.

PUBLICE DEFENDENT

CHRISTIANUS FRIDERICUS KLAIBER, *Wankheimensis*,
JOSEPHUS FRIDERICUS SEYBOLD, *Brackenheimensis*,
THEOPHILUS FRIDERICUS JAEGER, *Stuttgardianus*,
AMANDUS FRIDERICUS GÜNZLER, *Degerschlachtenis*,
CHRISTIANUS FRIDERICUS FRANCK, *Stuttgardianus*,
CANDIDATI MAGISTERII PHILOSOPHICI IN ILLUSTRI STIPENDIO
THEOLOGICO.

T U B I N G Æ
L I T E R I S S C H R A M M I A N I S.

